

GEYİMDƏ GÖZƏLLİYİN GİZLİ DÜNYASINA DEKORATİV YANAŞMANIN ELMİ TƏHLİLİ

Əliyev Şakir Rüstəm oğlu
Azərbaycan Texnologiya Universiteti
Yüngül sənaye mühəndisliyi və dizayn kafedrasının dosenti, t.f.d.
Email: shakiraliyev@atu.edu.az

Əliyeva Gülnarə Nurəddin qızı
Azərbaycan Texnologiya Universiteti
Yüngül sənaye mühəndisliyi və dizayn kafedrasının baş müəllimi
Email: g.aliyeva@atu.edu.az

Məhdizadə Rəhim Fikrət oğlu
Azərbaycan Texnologiya Universiteti
Yüngül sənaye mühəndisliyi və dizayn kafedrasının baş müəllimi
Email: mehdizaderehim667@gmail.com

Musazadə Şəhla Ramiz qızı
Azərbaycan Texnologiya Universiteti
Yüngül sənaye mühəndisliyi və dizayn kafedrasının assistenti
Email: sh.musazade@atu.edu.az

UOT 677.52

<https://doi.org/10.30546/200309.2026.002.506>

XÜLASƏ

Bu elmi işdə geyimdə gözəlliyin ifadə vasitəsi kimi dekorativ yanaşmanın rolu və əhəmiyyəti təhlil olunur. Geyim dizaynında dekorativ elementlərin tətbiqi bədii-estetik zövqün formalaşmasına, fərdi üslubun və mədəni kimliyin ifadəsinə xidmət edir. Məqalədə dekorativ yanaşmanın geyimdə harmoniyanın, rəng ahənginin, forma və kompozisiya uyğunluğunun yaradılmasındakı funksiyası elmi əsaslarla araşdırılır. Eyni zamanda milli geyim ənənələri ilə müasir dizayn prinsipləri arasında əlaqə qurularaq dekorativ yanaşmanın estetik dəyərlərin qorunmasında və inkişafında oynadığı rol izah edilir.

Açar sözlər: estetik təhlil, dizayn, bədii zövq, kompozisiya, dekorativ, gözəllik, moda.

Giriş. Geyim insan həyatının ayrılmaz bir hissəsi olmaqla, yalnız bədənin örtülməsi və qorunması vasitəsi deyil, həm də estetik zövqün, sosial statusun, mədəni kimliyin və fərdi yaradıcılığın ifadə forması kimi mühüm funksiyaya malikdir. Tarixən geyim insanın

dünyagörüşünü, yaşadığı dövrün bədii-estetik dəyərlərini və milli adət-ənənələrini əks etdirən əsas mədəni göstəricilərdən biri olmuşdur. Bu baxımdan, geyimdə gözəlliyin təzahürü sadəcə xarici görünüşün harmoniyası deyil, həm də daxili mənəvi aləmin, zövq və düşüncə tərzinin bədii formaya çevrilmiş ifadəsidir.

Dekorativ yanaşma geyim dizaynında gözəlliyin əsas açarı kimi çıxış edir. Dekorativ elementlər ornamentlər, tikmələr, aplikasiyalar, naxışlar, rəng kombinasiyaları və fakturalar geyimdə estetik bütövlüyün yaradılmasına, formanın mənalandırılmasına və vizual cazibədarlığın artırılmasına xidmət edir. Bu elementlərin düzgün seçim və harmonik tətbiqi geyimin həm funksional, həm də bədii dəyərini yüksəldir. Dekorativ yanaşma vasitəsi ilə geyim təkcə estetik baxımdan deyil, həm də emosional və simvolik mənalarla zənginləşir.

Elmi baxımdan geyimdə dekorativ yanaşmanın təhlili onun forma, rəng, material tekstura və kompozisiya kimi əsas dizayn komponentləri ilə qarşılıqlı əlaqəsini üzə çıxarır. Bu, geyimdə harmoniya və bədii ifadə gücünün elmi əsaslarda qurulmasını təmin edir.

Dekorativ elementlər həm milli geyim mədəniyyətinin qorunmasında, həm də müasir modada yeni ideyaların formalaşmasında mühüm rol oynayır.

Müasir dövrdə texnologiyanın, sənayenin və modanın sürətli inkişafı nəticəsində geyim dizaynı təkcə praktik məqsədlərlə deyil, həm də estetik və yaradıcılıq aspektləri ilə dəyərləndirilir. Bu kontekstdə dekorativ yanaşma geyimə fərdilik, orijinallıq və incə zövq qataraq onun sənət əvəzinə çevrilməsini təmin edir.

Tədqiqatın məqsədi.. Tədqiqatın məqsədi geyimdə gözəlliyin ifadəsində dekorativ yanaşmanın elmi əsaslarını araşdırmaq, onun estetik, bədii və funksional xüsusiyyətlərini təhlil etmək, milli və müasir dizayn prinsipləri arasında əlaqəni üzə çıxarmaqdır. Eyni zamanda bu işə dekorativ tətbiqin geyim mədəniyyətində estetik dəyərlərin qorunması və inkişaf etdirilməsindəki əhəmiyyəti elmi müstəvidə izah edilir.

Beləliklə, geyimdə gözəlliyin gizli dünyasına dekorativ yanaşmanın elmi təhlili bu sahədə həm nəzəri, həm də praktik əhəmiyyət kəsb edir. Bu yanaşma geyimin estetik dəyərlərinin dərinləşdirilməsinə, milli mədəni irsin qorunmasına və müasir moda sənayesinin inkişafına mühüm töhfə verir.

Mövzunun aktuallığı. Müasir dövrdə cəmiyyətin inkişaf səviyyəsi təkcə texnoloji və iqtisadi göstəricilərlə deyil, həm də estetik mədəniyyətin və bədii zövqün formalaşması ilə ölçülür. Bu baxımdan geyim sənayesi və dizayn sahəsi insanın gündəlik həyatında estetik dəyərlərin ən çox təzahür etdiyi istiqamətlərdən biridir. Geyim artıq yalnız ehtiyac və rahatlıq

vasitəsi deyil, fərdi üslubun, bədii düşüncənin və mədəni kimliyin ifadəsi kimi qəbul olunur. Bu mənada geyimdə gözəlliyin gizli dünyasına dekorativ yanaşmanın elmi təhlili mövzusu həm nəzəri, həm də praktik cəhətdən son dərəcə aktualdır.

Dekorativ yanaşma geyim dizaynında estetik harmoniyanın əsasını təşkil edən mühüm bədii vasitədir. Müasir moda sənayesində rəng, forma, material və tekstura müxtəlifliyinin genişləndiyi bir zamanda dekorativ elementlərin elmi əsaslarla tətbiqi dizayn prosesinin keyfiyyətini yüksəldir. Bu yanaşma geyimdə orijinallıq, fərdilik və zövq birliyinin qorunmasına şərait yaradır.

Xüsusilə, qloballaşma dövründə geyimlərdə milli ornament və dekorativ motivlərin saxlanması mədəni irsin yaşadılması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Texnoloji inkişaf, yeni materialların yaranması, rəqəmsal dizayn üsullarının tətbiqi dekorativ yanaşmaya yeni imkanlar açmışdır. Müasir geyim istehsalında estetik tələblərlə yanaşı, ekoloji və funksional amillər də ön plana çıxır. Buna görə dekorativ elementlərin həm bədii, həm də praktik funksiyasının elmi təhlili aktual tədqiqat istiqamətlərindən biri kimi çıxış edir.

Eyni zamanda geyimdə dekorativ yanaşmanın psixoloji və sosial aspektləri də diqqətə layiqdir. Rənglərin, formaların və naxışların insanın emosional vəziyyətinə təsiri, geyim vasitəsi ilə fərdi və ictimai identikliyin formalaşması məsələləri müasir dizayn elminin əsas tədqiqat mövzularındandır. Bu istiqamətdə aparılan elmi təhlillər insan və estetik mühit arasındakı qarşılıqlı əlaqəni daha dərinlən anlamağa imkan verir.

Mövzunun aktuallığı həm də ondan ibarətdir ki, geyimdə dekorativ yanaşma yalnız sənət baxımından deyil, həm də iqtisadi və sosial inkişafın bir hissəsi kimi önəm daşıyır. Moda sənayesi bu gün dünyanın ən dinamik və təsirli yaradıcılıq sahələrindən biridir və onun estetik inkişafı dekorativ dizayn prinsiplərinin elmi əsaslarla tətbiqinə bilavasitə bağlıdır.

Beləliklə, Geyimdə gözəlliyin gizli dünyasına dekorativ yanaşmanın elmi təhlili mövzusu müasir dizayn elminin, bədii təfəkkürün və mədəni dəyərlərin sintezini özündə birləşdirərək həm elmi, həm estetik, həm də sosial baxımdan böyük aktuallıq kəsb edir.

Geyimdə gözəlliyin ifadə vasitəsi kimi dekorativ yanaşmanın elmi əsaslarını təhlil etmək, onun estetik, bədii və funksional xüsusiyyətlərini araşdırmaq, həmçinin müasir dizayn prosesində bu yanaşmanın rolunu və əhəmiyyətini müəyyənləşdirməkdir.

Tədqiqatın obyektı. Geyimdə gözəlliyin estetik ifadə vasitəsi kimi dekorativ yanaşmanın təzahür formaları, bədii xüsusiyyətləri və tətbiq prinsipləridir.

Tədqiqat metodları. Tədqiqat metodları nəzəri bilik, tarixi məlumat, praktik müşahidə və estetik qiymətləndirmə prinsiplərinə əsaslanır və geyimdə dekorativ yanaşmanın elmi təhlilini əhatəli şəkildə həyata keçirməyə imkan verir.

Materiallar və müzakirələr. Toplanmış geniş çeşidli materiallar geyimdə dekorativ yanaşmanın həm nəzəri, həm də praktik aspektlərini əhatə edir. Milli və ənənəvi geyim nümunələri tədqiqatın praktik əsasını təşkil edir. Azərbaycan və digər mədəniyyətlərin milli geyim kolleksiyaları, etnoqrafik eksponatlar və muzey materialları dekorativ elementlərin tarixi inkişafını və mədəni dəyərlərlə bağlılığını göstərir. Müasir geyim nümunələri isə dekorativ yanaşmanın texnoloji və estetik imkanlarını, dizayner yaradıcılığının müxtəlifliyini nümayiş etdirir. Moda kolleksiyaları, kommersiya və sərgi nümunələri, həmçinin dizaynerlərin təqdim etdiyi layihələr praktiki təhlil üçün əsas mənbələrdir. Vizual və foto materiallar eskizlər və dizayn işləri dekorativ elementlərin tətbiqini vizual olaraq təsdiqləyir və tədqiqatın analitik hissəsini gücləndirir. Bununla yanaşı, geyim istehsalında istifadə olunan müxtəlif tekstil materialları, tikmə, aplikasiya və bəzək texnikaları dekorativ yanaşmanın funksional və estetik aspektlərinin öyrənilməsində vacib rol oynayır. Bu materiallar dizayn prinsiplərinin praktik tətbiqini göstərir və dekorativ elementlərin geyimdə harmonik şəkildə yerləşdirilməsinə dair müşahidələr aparmağa imkan verir.

Aparılan tədqiqatlar göstərir ki, geyimdə dekorativ yanaşma yalnız estetik məqsəd daşmır, həm də funksional və simvolik əhəmiyyətə malikdir. Dekorativ elementlərin tətbiqi geyimdə vizual harmoniya, forma və rəng balansını təmin edir, eyni zamanda geyimin bədii bütövlüyünü gücləndirir. Milli ornamentlər və ənənəvi bəzəklər geyimə mədəni identivlik qatır, həmçinin tarixi və mədəni dəyərlərin qorunmasına xidmət edir.

Müasir dizaynda dekorativ yanaşma texnologiya və material imkanlarının genişlənməsi ilə daha da zənginləşir. Yeni tekstil materialları, rəqəmsal dizayn üsulları və innovativ bəzək texnikaları geyimə fərdilik, orijinallıq və estetik dəyər əlavə edir. Dekorativ elementlərin funksional istifadəsi, məsələn, geyimin strukturunu gücləndirmək və ya hissələri vizual olaraq ayırmaq, estetik təsiri ilə birləşərək geyimin həm gözəl, həm də praktik olmasını təmin edir. Dekorativ yanaşma geyimdə emosional və psixoloji təsir vasitəsi kimi mühüm rol oynayır. Doğru rəng, forma və ornament seçimi insanın esteti zövqünü gücləndirir və emosional reaksiyasına təsir edir. Eyni zamanda, dekorativ elementlərin məzmunu geyim vasitəsilə mesaj, simvol və mədəni kodları ötürmək imkanı yaradır.

Müşahidələr və təhlillər nəticəsində aydın olur ki, geyimdə dekorativ yanaşma təkcə bədii ifadə vasitəsi deyil, həm də mədəni irsin qorunması, fərdi üslubun ifadəsi və müasir dizayn prinsiplərinin həyata keçirilməsi üçün əsas amildir. Dekorativ elementlərin elmi təhlili geyim dizaynında estetik, funksional və simvolik əlaqələrin daha dərindən başa düşülməsinə, milli və müasir üslubun harmonik sintezinə və bədii keyfiyyətlərin yüksəldilməsinə imkan yaradır.

Nəticə. Geyimdə gözəlliyin gizli dünyasına dekorativ yanaşma yalnız estetik funksiyaya malik deyil, həm də geyimin mədəni, simvolik və funksional dəyərlərini artıran mühüm vasitədir. Dekorativ elementlərin istifadəsi geyimdə forma və rəng harmoniyasını təmin edir, vizual ahəngi gücləndirir və bədii bütövlüyün yaranmasına səbəb olur. Bu elementlər geyimi yalnız gündəlik istifadəyə uyğun obyekt kimi deyil, həm də mədəni ifadə və bədii əsər kimi təqdim etməyə imkan verir.

Dekorativ elementlərin funksional istifadəsi də mühüm əhəmiyyətə malikdir. Məsələn, geyimin strukturu və hissələrinin vizual ayrımı dekorativ yanaşma vasitəsilə həyata keçirilə bilər. Eyni zamanda ornament və bəzək texnikaları geyimdə ritm və dinamikanın yaranmasına, forma və proporsiyaların balanslaşdırılmasına kömək edir. Beləliklə, dekorativ yanaşma geyimi həm estetik, həm də funksional cəhətdən zənginləşdirir.

Dekorativ yanaşmanın psixoloji və emosional təsiri də əhəmiyyətlidir. Doğru seçilmiş rənglər, forma və ornament insanın estetik zövqünü artırır, geyim vasitəsilə emosional ifadəni gücləndirir və fərdi stilin formalaşmasına şərait yaradır. Dekorativ elementlər geyimdə yalnız bədii gözəllik yaratmır, həm də geyimi bir kommunikasiya vasitəsinə çevirir, geyim üzərindəki naxışlar, bəzəklər və rəng harmoniyaları müəyyən mesajları, mədəni kodları və simvolik mənaları ötürə bilər.

Geyimdə dekorativ yanaşma həm sənət əsəri kimi dəyərləndirilə bilər, həm də sosial mədəni və psixoloji təsir vasitəsi rolunu oynayır. Bu tədqiqat dekorativ yanaşmanın geyim dizaynında əhəmiyyətini elmi əsaslarla ortaya qoyaraq onun nəzəri və praktik təhlilinə imkan yaradır. Geyimdə dekorativ elementlərin elmi və sistemli tətbiqidizaynının keyfiyyətini yüksəldir, milli mədəni irsi qoruyur, fərdi üslub və yaradıcılığı stimullaşdırır, həmçinin estetik zövqün inkişafına xidmət edir.

Beləliklə, geyimdə gözəlliyin gizli dünyasına dekorativ yanaşmanın elmi təhlili yalnız bədii ifadə vasitəsi deyil, həm də funksional, sosial və mədəni əhəmiyyət daşıyan çoxşaxəli bir fenomen kimi qiymətləndirilir.

Tədqiqat işinin yeniliyi. Geyimdə gözəlliyin formalaşmasında dekorativ yanaşma ilk dəfə sistemli şəkildə həm estetik, həm funksional, həm də simvolik aspektlər üzrə elmi müstəvidə təhlil olunmuşdur.

Tədqiqat işinin tətbiqi əhəmiyyəti. Geyimdə gözəlliyin formalaşmasında dekorativ yanaşmanın elmi əsaslarını müəyyənləşdirərək bu istiqamətdə həm nəzəri, həm də praktik yeniliklər təqdim edir. Müasir dövrdə geyim yalnız bədii-estetik vasitə deyil, həm də mədəni kimliyin, sosial statusunu və fərdi üslubun ifadə forması kimi qəbul olunur.

Tədqiqat işinin iqtisadi səmərəsi. Dekorativ yanaşmanın elmi-nəzəri prinsipləri geyim istehsalı və dizayn sənayesində səmərəli, innovativ və gəlirli fəaliyyət üçün praktiki imkanlar yaradır. Bu baxımdan dekorativ elementlərin məqsədyönlü və texnoloji əsaslarla tətbiqi istehsal xərclərinin optimallaşdırılması, məhsulun bazar dəyərinin artırılması və ixrac potensialının gücləndirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir.

SCIENTIFIC ANALYSIS OF THE DECORATIVE APPROACH TO THE SECRET WORLD OF BEAUTY IN CLOTHING

Aliyev Shakir Rustam
Azerbaijan Technological University
Associate Professor of the Department of Light Industry Engineering and Design, PhD.
E-mail: shakiraliyev@atu.edu.az

Aliyeva Gulnara Nuraddin
Azerbaijan Technological University
Senior Lecturer, Department of Light Industry Engineering and Design
E-mail: g.aliyeva@atu.edu.az

Mehdizada Rahim Fikret
Azerbaijan Technological University
Senior Lecturer, Department of Light Industry Engineering and Design
E-mail: mehdizaderehim667@gmail.com

Musazade Shaxla Ramiz
Azerbaijan Technological University
Assistant, Department of Light Industry Engineering and Design
Email: sh.musazade@atu.edu.az

UDC 677.52

SUMMARY

This scientific paper analyses the role and significance of the decorative approach as a means of expressing beauty in clothing. The use of decorative elements in clothing design serves to shape artistic and aesthetic taste and express individual style and cultural identity. The article scientifically substantiates the function of the decorative approach in creating harmony, colour harmony, harmony of form and composition in clothing. At the same time, it establishes a connection between the traditions of national clothing and the principles of modern design, explaining the role of the decorative approach in the preservation and development of aesthetic values.

Keywords: aesthetic analysis, design, artistic taste, composition, decorativeness, beauty, fashion.

НАУЧНЫЙ АНАЛИЗ ДЕКОРАТИВНОГО ПОДХОДА К ТАЙНОМУ МИРУ КРАСОТЫ В ОДЕЖДЕ

Алиев Шакир Рустам оглы
Азербайджанский Технологический Университет
Доцент кафедры, Инженерии и дизайна легкой промышленности, д.ф.тех.
Эл.почта: shakiraliyev@atu.edu.az

Алиева Гульнара Нуреддин кызы
Азербайджанский Технологический Университет
Старший преподаватель кафедры, Инженерии и дизайна легкой промышленности
Эл.почта: g.aliyeva@atu.edu.az

Мехтизаде Рагим Фикрет оглы
Азербайджанский Технологический Университет
Старший преподаватель кафедры, Инженерии и дизайна легкой промышленности
Эл.почта: mehdizaderehim667@gmail.com

Мусазаде Шахла Рамиз кызы
Азербайджанский Технологический Университет
Ассистент кафедры, Инженерии и дизайна легкой промышленности
Эл.почта: sh.musazade@atu.edu.az

УДК 677.52

РЕЗЮМЕ

В данной научной работе анализируется роль и значение декоративного подхода как средства выражения красоты в одежде. Применение декоративных элементов в дизайне одежды служит формированию художественно-эстетического вкуса, выражению индивидуального стиля и культурной самобытности. В статье научно обоснована функция декоративного подхода в создании гармонии, цветовой гармонии, гармонии формы и композиции в одежде. При этом устанавливается связь традиций национальной одежды с принципами современного дизайна, объясняется роль декоративного подхода в сохранении и развитии эстетических ценностей.

Ключевые слова: эстетический анализ, дизайн, художественный вкус, композиция, декоративность, красота, мода.

Ədəbiyyat siyahısı

1. S.Əliyeva, Geyim dizaynında estetik prinsiplər və bədii ifadə vasitələri. Bakı: Azərənəşr. 2019. 187 səh.
2. R.Qasımova, “Dekorativ-tətbiqi sənətin inkişaf istiqamətləri və müasir dizaynda rolu”. Bakı: Elm və Təhsil. 2020. 202 səh.
3. N.Aslanova, Dekorativ sənət və onun müasir interpretasiyası. Azərbaycan Dizayn yurnalı, № 2, səh.45-52. 2023
4. L.Rza, Moda sənayesində estetik və texnoloji innovasiyalar. Bakı İnnovasiya nəşriyyatı. 2020. Səh 87-95.
5. Z.Əhmədova, Geyim dizaynında bədii estetik istiqamətlər və müasir yanaşmalar. Bakı: Elm və Təhsil. 2021. 147 səh.